

незмінюваність суддів від 1 січня 2001 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a52

3. Веніславський Ф. В. Незалежність судової влади в аспекті європейської інтеграції України / Ф. В. Веніславський // Україна і Європейський Союз: шлях до сталого розвитку : зб. наук. ст. за матеріалами I наук. практ. конф. з європ. права, м. Харків, 24 квіт. 2018 р. – Харків, 2018. – С. 3–8.
4. Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів. 199 с. // <http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentari-bangalorski-9818bfb11.pdf>

Ключові слова: судова влада, судова реформа, незалежність суду, незалежність суддів.

Key words: judiciary, judicial reform, judicial independence, independence of the judge.

ЦІСЕЛЬСЬКИЙ ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ

Попри тривалі спори щодо доцільності існування господарських судів, їх значущість для держави є безумовною, адже саме вони гарантують вільну ініціативу і свободу підприємництва, мінімальне державне втручання в економічні процеси, обмеження монополізму, заохочення конкуренції та захист інтересів споживача, що, у свою чергу, сприяє зміцненню та розвитку економічної спроможності держави.

За тридцять один рік свого існування господарські суди зарекомендували себе як ланка, що найбільше відповідає принципам професійного судочинства: близько 80 % справ, розглянутих судами першої інстанції, не оскаржуються до вищестоящої інстанції, і лише 3,6–3,7 % рішень скасовано чи змінено [1].

Подібні показники не є випадковістю, а є результатом кропіткої роботи суддів протягом тривалих років. До прикладу, у 2015 р. рівень довіри українців до господарських судів становив 61,3 %, тоді як до судів загальної юрисдикції – лише 45,2 %, а до адміністративних судів – 56,7 % [2]. У 2021 р. ці суди отримали 2,59 балів з 5 можливих за системою оцінювання рівня довіри до судової системи (судовий індекс). Відзначимо, що загальні та адміністративні суди отримали лише 2,47 та 2,42 балів відповідно [3].

Підтвердженням ефективності організації та діяльності цієї ланки судів також можуть виступати високі показники ефективності розгляду звернень. Цей показник було запропоновано Європейською комісією з питань ефективності правосуддя. Він розраховується шляхом поділу кількості розглянутих справ і матеріалів за звітний період на кількість

нових справ і матеріалів, що надійшли за звітний період, та помноженням отриманого результату на 100 %. У господарських судах цей показник становить близько 95–105 %. Зауважимо, що найбільший відсоток розгляду справ припадає на господарські суди Кіровоградської (106,5 %), Хмельницької (105,2 %) та Миколаївської (103,8 %) областей, Південно-західний (102,6 %) та Центральний (100,6%) апеляційні господарські суди. У свою чергу, показник Касаційного господарського суду Верховного Суду становить 97,6 % [4].

Не можна оминати й той факт, що саме господарські суди зарекомендували себе як такі, що найкраще з поміж інших дотримуються принципу розумності строків розгляду справ (в місцевих судах строк розгляду справи становить близько 89 днів, в апеляційних – 67, в Касаційному господарському суді у складі Верховного Суду – 54) [5].

Таким чином, можна зробити висновок, що судді господарських судів здатні раціонально планувати і розподіляти наявні ресурси для своєчасного розгляду судових справ (власний час, матеріально-технічну базу тощо). У свою чергу, це свідчить як про високий професіоналізм суддів, так і про належний рівень організації діяльності та адміністрування кожного з господарських судів, що є безумовною заслугою голови суду та керівника апарату суду.

Водночас, поряд із позитивними аспектами роботи судів господарської юрисдикції існують і деякі проблеми, що можуть бути об'єднані у певні групи (деякі з проблем є новими, деякі з них, на жаль, існують не один рік, а деякі набули особливої актуальності через запровадження воєнного стану на території нашої держави):

1. Фінансово-технічні проблеми. Вже протягом тривалого часу судді наголошують увагу на недостатньому фінансуванні. Ця проблема набула обговорення ще у 2020 р. та не була вирішена й до сих пір. Недостатня фінансова підтримка тягне за собою неможливість належного впровадження ЄСІТС, забезпечення належної організації роботи щодо проведення достатньої кількості сеансів відеоконференцз'язку з іншими судами [6]. Крім того, недостатність фінансування призводить і до кадрових проблем, що будуть розглянуті пізніше.

Зауважимо, що у цьому році фінансування судів всіх рівнів рішеннями Кабінету Міністрів України через воєнні дії було зменшено практично на 2 млрд грн [7]. Крім того, зазнали руйнування приміщення Господарського суду Донецької області, Господарського суду Луганської області та Господарського суду Миколаївської області [8]. **Отже, враховуючи сучасну ситуацію в країні та загальний занепад економіки, можна стверджувати, що складнощі фінансово-технічного характеру лише посилюватимуться,** а проблема фінансування судів з об'єктивних причин упродовж тривалого часу не буде мати пріоритетного значення.

2. Кадрові проблеми. Ця група проблем обумовлюється, перш за все, призупиненням роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Погоджуємося, що нестача професійних суддів в господарських судах є не настільки значною як, до прикладу, у загальних судах, але все одно

суттєво впливає на завантаженість суддів та, як наслідок, доступ населення до правосуддя.

Звернемо увагу й на той факт, що кадрова проблема не обмежується лише нестачею суддів, але й бракує технічного персоналу. Як вказує суддя Господарського суду Донецької області О. Сковородіна, у суддів відсутня п'ята частина секретарів судових засідань. На нашу думку, подібна ситуація прямо пов'язана з недостатнім фінансовим забезпеченням. Тому погоджуємося з Головою Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду Б. Львовом, який зазначив, що секретарі апеляційних і місцевих судів є найменш оплачуваною категорією працівників, адже їх оклади не дотягують до мінімальної заробітної плати (за умови відсутності вислуги років) [9].

Не можна залишити поза уваги й те, що нестача кадрів також обумовлюється виїздом суддів закордон через військову агресію Російської Федерації. Наразі статистичні дані щодо кількості таких суддів відсутні, проте цей аспект проблеми також потребує уваги.

3. Організаційно-адміністративні проблеми. Кожен суд, перебуваючи у тісному зв'язку з усією судовою системою у той саме час є достатньо автономною одиницею, яка завдяки зборам суду, голові суду та апарату суду здатна самостійно вирішити внутрішні поточні проблеми. У зв'язку з цим, звернемо увагу, що в юридичному співтоваристві обговорюється ініціатива щодо позбавлення місцевих господарських і апеляційних господарських судів власної бухгалтерії, поклавши її завдання на Державну судову адміністрацію [9]. Вважаємо подібну пропозицію неприпустимою та такою, що поставить у небезпеку незалежність суду.

Щодо вирішення наведених проблем, то, як вже було зазначено вище, проблеми першої та другої групи в сучасних умовах вирішити достатньо складно з об'єктивних на те причин. Але це не означає, що пошук шляхів їх вирішення має бути припинений. Так, до участі в обговоренні наведених складнощів можуть бути запрошені не лише представники судової гілки влади, але й науковці, політики. Проте варто пам'ятати, що будь-яке рішення має прийматися з урахуванням інтересів суддів господарських судів задля збереження їх ефективності та високого рівня відправлення правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Львов Б., Осмоловська О. Система господарських судів свою ефективність підтвердила. *Юридична газета online*. 2021. № 12 (742). URL: <https://yur-gazeta.com/interview/sistema-gospodarskih-sudiv-svoyu-efektivnist-pidтверdila.html>
2. Єфімов О. Довіра до судів виявилася вищою за очікувану. *Голос України*. 2015.01.23. № 11 URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(print\)/BC986500F22C7446C2257DD60045E3B3](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(print)/BC986500F22C7446C2257DD60045E3B3)

3. Бізнесу все ще бракує довіри у взаємодії з судами. *Юридична газета online*. 20.05.2020. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/biznesu-vse-shche-brakue-doviri-u-vzaemodiyi-z-sudami-opituvannya-eva.html>
4. Розширена нарада у КГС Касаційному господарському суді: репутація господарських судів як гарант економічної безпеки! URL: <http://pakhareenko.ua/rozshirena-narada-u-kgs-kasacijnomu-gospodarskomu-sudi-reputaciya-gospodarskix-sudiv-yak-garant-ekonomichnoi-bezpeki/>
5. Підбиття підсумків роботи господарських судів: у КГС ВС відбулася розширена нарада. *Судебно-юридическая газета. Суд Инфо*. 14.02.2022. URL: <https://sud.ua/ru/news/sud-info/229207-pidbittya-pidsumkiv-roboti-gospodarskikh-sudiv-u-kgs-vs-vidbulasya-rozshirena-narada>
6. Богдан Львов: спільне завдання для всіх господарських судів України – це якість судових рішень. *Веб-сайт Верховного Суду*. 02.03.2021. URL: <https://www.supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1081573/>
7. Головне – це безпека людей, а суди впораються з усіма труднощами, які постали перед ними, – голова КГС ВС Богдан Львов. *Офіційна веб-сторінка Верховного Суду*. 12.04.2022. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1267885/>
8. ДСА України оновила інформацію про зруйновані війною суди в розрізі областей. *Веб-сайт Державної судової влади*. 31.05.2022. URL: <https://oda.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/1279635/>
9. Бойко Ю. «Господарники» зробили крок до уніфікації практики, домовившись ділитися думками про проблеми. *Закон і Бізнес*. 19.02–25.02.2022. Вип. 7 (1565). URL: <https://zib.com.ua/ua/150618.html>

Ключові слова: суд, господарський суд, суддя, фінансування, суддівські кадри.

Key words: court, commercial court, judge, financial support, judicial corps.

ФЛЯЖНИКОВА ЯРОСЛАВА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури*

АДВОКАТИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

У сучасних умовах діджиталізації, соціальні мережі відіграють роль нової віртуальної реальності XXI ст., пронизуючи всі сфери суспільного життя. Вони стали унікальною платформою для консолідації різних груп суб'єктів на основі спільності їх інтересів, при цьому в результаті комунікативної взаємодії виникає масштабний синергетичний ефект. Соціальні мережі також сприяють структуризації комунікативного простору, створенню віртуальних співтовариств, які часто на практиці перетворюються на громадські об'єднання, а вже існуючим громадським інституціям дають можливість поширювати свої ідеї, залучати до своїх лав нових членів та координувати їх дії [4, с. 56].